

CAMBODJAANSE GEVANGENEN OVERLEVEN OP ANTI-DEPRESSIVA

GEVANGENISSEN

**PHNOM PENH, 12 augustus 2019
(IPS) - Kris Janssens.**

Cambodja staat in de top 30 van de landen met de dichtst bevolkte gevangenis ter wereld. Volgens mensenrechtenorganisaties maakt dat degelijke gezondheidszorg of een menswaardig bestaan binnen de muren onmogelijk. Vooral het strikte drugsbeleid doet veel Cambodjanen, én buitenlanders, in de cel belanden. Eens ze daar zitten, bekommert de overheid zich niet om hun lot.

Ik ben op weg naar de gevangenis 'Prey Sar' (letterlijk: 'Wit Bos') samen met een vertegenwoordigster van de Belgische ambassade. Zij gaat David C. bezoeken, een man uit Brugge die sinds vorig jaar in Cambodja in de cel zit nadat hij op de luchthaven van hoofdstad Phnom Penh betrapt was met een kilo cocaine.

Het nieuws van die arrestatie haalde uitgebreid de Cambodjaanse pers. Er circuleerden beelden van het moment waarop de agenten de drugs ontdekten. Zelfs het paspoort van de man stond in de krant, met alle details duidelijk zichtbaar.

Tijdens het gesprek met de Belgische diplomate vertelt David dat er 100 gevangenen in één cel zitten, er zijn geen bedden. Zelf slaapt hij op het toilet, om wat extra beenruimte te hebben. De schimmel in die ruimte is slecht voor zijn astma.

Afschrikeffect

Uiteindelijk heeft deze Bruggeling levenslang gekregen, al hoopt hij nog op strafvermindering. Hij beweert dat hij de drugs niet zelf in zijn rugzak gestoken heeft.

Dit verhaal zegt veel over het Cambodjaanse gevangenisstelsel. Het strenge drugsbeleid is bedoeld als afschrikeffect. Wie betrapt wordt, komt zonder pardon achter de tralies terecht. Vaak is dat zonder een eerlijk proces.

Voorlopige hechtenis

Dat is meteen één van de verklaringen voor de overbevolking. Meer dan 55 procent van de 30.000 gedetineerden zit vast voor drugsfeiten. Bovendien is slechts één derde effectief veroordeeld, alle anderen zitten in voorlopige hechtenis.

Dat onderscheid wordt ook zichtbaar gemaakt: de ene groep heeft een oranje plunje aan, de andere een blauw.

De verschillende uniformkleuren vallen meteen op in de drie gevangenissen die ik kan bezoeken. Ik heb de toelating gekregen om te interviewen, al luistert er wel altijd iemand van het personeel mee.

Routine

Als ik 's ochtends aan kom in Ratanakiri, staan mannen zich te wassen rond een gezamenlijk waterbassin met tralies rond. Iets verderop krijgt een andere groep een uurtje lichaamsbeweging. Onder luid gezang voeren ze een bijna militaire drill oefening uit.

Ik voel veel vragende blikken, maar de sfeer is niet vijandig. De gevangenen lijken het te waarderen dat er iemand belangstelling voor hen toont. Het doorbreekt de routine van elke dag.

“We hebben niet gedeald, we hadden enkel drugs op zak voor eigen gebruik”

Tieners

In Siem Reap ontmoet ik twee jongens van 16 en 17 jaar die anderhalf jaar cel gekregen hebben omdat ze drugs op zak hadden. “Enkel voor eigen gebruik”, zeggen ze, “we hebben niet gedeald.” Ze moeten een beetje giechelen als ze er aan terugdenken. “We volgden gewoon het voorbeeld van onze vrienden.”

Je kan je afvragen of opsluiting de beste manier is om deze tieners, bijna kinderen nog, op het rechte pad te krijgen. Mensenrechtenorganisaties klagen al langer aan dat er ook geen aandacht is voor projecten rond reïntegratie in de maatschappij.

Beroepsopleidingen

De Belgische afdeling van *Caritas International* organiseert daarom beroepsopleidingen.

De gevangenen leren het vak van mecaniciens, kapper, elektricien of kleermaker. Er is zelfs behoefte aan een basis- cursus taal en rekenen.

“De meeste gevangenen vertellen dat ze amper naar school zijn gegaan en zelfs niet kunnen lezen of schrijven”, zegt de 70-jarige Bernadette Glisse van Caritas (foto). “Ze weten niet hoe ze hun leven moeten organiseren.”

In het naaiatelier van Stung Treng vertelt een man dat hij drugs verhandeld heeft uit noodzaak. Zijn familie had het geld nodig en zijn broer was ziek.

De praktijktraining die hij nu volgt, bereidt hem voor op een nieuw leven na de gevangenis. Al zal dat zonder zijn vrouw zijn, want die heeft hem laten zitten toen hij opgesloten werd. Ze is er vandoor met hun twee kinderen.

“De meeste gevangenen vertellen dat ze amper naar school gegaan zijn en zelfs niet kunnen lezen of schrijven”

De gevangenen krijgen een erkend certificaat als ze hun opleiding afwerken. “Voor sommigen is dat de eerste keer in hun leven”, vertelt Glisse. “Het is heel aandoenlijk om te zien hoe ze het certificaat gladstrijken en dan heel voorzichtig in een plastic zakje steken.”

Depressief

Ondanks het optimisme en het zicht op een betere toekomst, zijn veel gevangenen depressief. Caritas organiseert ook een praatgroep over omgaan met negatieve emoties. Daarin getuigt een vrouw hoe ze geprobeerd heeft zelfmoord te plegen door haar hoofd hard tegen de celmuur te slaan.

Ze is erg gefrustreerd over haar lot. “Ik ben journaliste”, zegt ze, “en ik heb drie jaar gekregen omdat ik te kritisch was voor de overheid.”

Als ik meer uitleg vraag, wordt ons gesprek onderbroken. Het bewakingspersoneel wordt duidelijk zenuwachtig. “Dit gaat niet meer over het leven in de gevangenis, maar over politiek”, klinkt het.

Ook andere gevangenen kampen met psychische problemen. Een Nederlander zit al drie jaar vast. Hij heeft in principe nog twee jaar te gaan, maar hoopt sneller vrij te komen. “Geloof het of niet, maar ik zit hier onschuldig. Ik ben op een hele rare manier veroordeeld en probeer nog altijd gerechtigheid te krijgen, maar dat is heel moeilijk in Cambodja.” Dankzij Caritas krijgt hij anti-depressiva. “Ik zou niet weten hoe ik de dagen moet doorkomen zonder die medicatie.”

“Ik zou niet weten hoe ik de dagen moet doorkomen zonder anti-depressiva”

Moeders in de cel

De vrouwenafdeling van de gevangenis in Siem Reap heeft een eenvoudige medische post, waar bijvoorbeeld hiv-patiëntes medicijnen kunnen krijgen.

“We zien er wel op toe dat we zelf elke dag de nodige pillen geven”, zegt een verantwoordelijke. “Anders bestaat het risico dat ze de medicijnkast plunderen in een poging om zelfmoord te plegen”.

In totaal zitten 3000 vrouwen in de cel in Cambodja. Hulporganisaties willen alternatieven invoeren voor gevangenisstraffen. Een systeem met enkelband zou niet alleen de overbevolking tegengaan. Het kan ook voorkomen dat kinderen tijdelijk bij de familie moeten verblijven. Of samen met de moeder in de cel.

Bezoek

In de gevangenis van Siem Reap zitten dertien vrouwen met kinderen. Vier andere zijn zwanger. Een van hen zegt dat ze vooral haar andere kind mist, een meisje van zes maanden oud.

De familie komt maar één keer per maand op bezoek en moet dan achter een glazen wand blijven staan. Om haar kind te mogen vastnemen, is extra toestemming nodig.

De bezoekprocedures zijn erg strikt. Een jongeman kan één keer per maand z'n vrouw zien, die nochtans in dezelfde gevangenis opgesloten zit. Tijdens die ontmoetingen is er geen sprake van privacy, laat staan van intimiteit. Hij moet verlegen lachen als ik hem de vraag stel: "Er staan altijd bewakers te kijken."

"Tijdens het bezoek is er geen privacy, er staan altijd bewakers te kijken"

Overbevolking

De voormiddag loopt op zijn eind en een man slaat met een metalen staaf tegen een verroeste waterteil. Dit is het sein voor de gevangenen om weer naar binnen te gaan.

Ik mag de cellen zien, maar ik mag er geen foto's maken. Een veertigtal mensen zit in een ruimte van twintig vierkante meter op de grond, in de typische hurkzit.

"Er is heel veel schurft", vertelt de Nederlander mij nog. "Daar is blijkbaar weinig aan te doen. Je kan je huid proberen schoon te houden, maar je zit hier zo dicht op elkaar. Op minder dan een meter slapen we met drie mensen. Er is nooit een moment dat je alleen bent."

De overbevolking is nog een doorn in het oog van hulporganisatie Caritas. "Maar wij hebben niet de bevoegdheid om cellen bij te bouwen", zegt Bernadette Glisse. "We kunnen enkel het probleem aankaarten." Voorts zou ze nog graag zien dat gevangenen opgevolgd worden nadat ze zijn vrijgelaten. "Sommigen keren uit schaamte niet terug naar hun geboortestreek en raken op de dool. Er is nog veel werk te doen", concludeert Glisse.